۴۰ سال اصلاحات چین و اجرای سیاست درهای باز در این کشور

۱
یادداشت

رضا الهامی
عضو هیأت مدیره انجمن دوستی ایران و چین و استاد دانشگاه

تاریخ ۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ (۱۳۵۷/۱۰/۱ هجری شمسی) در هتل جینگسی واقع در منطقه هایدین پکن، یازدهمین کمیته مرکزی حزب کمونیست چین، سومین جلسه مجمع عمومی خود را کامل کرد. درست در همین تاریخ و مکان، یکی از نقاط عطف قرن بیستم رقم خورد، یعنی آغاز اجرای اصلاحات در چین و بازتر شدن سیاست این کشور. از آن زمان تا کنون، چین و روابط این کشور با جامعه بین‌الملل تغییر شکل داده است. ۴۰ سال می‌گذرد از زمانی که دنگ ژیائوپینگ اصلاحات چین را با سخنرانی معروف خود و درخواست از شهروندان برای رها کردن ذهن‌هایشان، جست‌وجوی واقعیت از روی حقایق و یکی شدن در برنامه‌ریزی برای آینده، آغاز کرد. این سخنرانی به طرز هوشمندانه‌ای از تفکرات شخص مائو زدونگ برای عبور از مائویسم استفاده کرد و آغازگر دهه‌های متمادی اصلاحاتی در چین شد که این کشور را به نقطه‌ای که اکنون در آن قرار دارد، یعنی دومین اقتصاد بزرگ دنیا، رساند. بواسطه موفقیت اقتصادی چین، اصلاحات این کشور برای دیگر ممالک دنیا به طرز فزاینده‌ای مهم هستند. درک مسیر پیموده شده توسط چین و شرایطی که تحت آن تصمیمات تاریخی این کشور اتخاذ شده‌اند، درس‌های خوبی برای تصمیم گیرندگان ممالک دیگر و پیشرویشان در مسیر اجرای سیاست‌هایشان دارد. در نوزدهمین کنگره ملی حزب کمونیست چین در تاریخ اکتبر ۲۰۱۷ (مهر ۱۳۹۶ هجری شمسی)، دبیر کل حزب کمونیست، شی جین پینگ، در سخنرانی خود که به بررسی موفقیت چین و به طور ضمنی این حزب می‌پرداخت، عنوان کرد:

«این به آن معنی است که مسیر، نظریه، سیستم و فرهنگ سوسیالیسم به همراه ویژگی‌های چینی به توسعه خود ادامه داده‌اند و برای دیگر کشورهای در حال توسعه رد و اثری را روشن کرده‌اند برای رسیدن به مدرنیزاسیون (نوگرایی). این موفقیت گزینه جدیدی را به کشورها و ملت‌های دیگری که به‌دنبال سرعت بخشیدن به توسعه خود و در عین حال حفظ استقلال شان هستند، پیشنهاد می‌دهد و همچنین، خرد و رویکرد چینی را برای حل مشکلات مقابل بشریت پیش رو می‌گذارد.» چین درهای خود را برای تجارت و سرمایه‌گذاری خارجی گشود، بتدریج قیمت‌ها را آزاد کرد، به مالکیت‌ها تنوع بخشید، حقوق مالکیت را مستحکم کرد و تورم را تحت کنترل درآورد. به‌دنبال این اقدامات، این کشور روبه صرفه‌جویی شدید و کاهش هزینه‌ها آورد که منجر به افزایش سرمایه‌گذاری و شهرنشینی پرسرعت و به تبع آن، دگرگونی ساختاری سریع و رشد بهره وری شد. طریق منحصربه فردی که چین برای اصلاح نظام خود پیمود، این کشور را به الگویی برای دیگر ممالک تحت توسعه تبدیل کرده است.

■ چین چگونه اصلاح شد؟

در آغاز اجرای اصلاحات خود، چین در بین فقیرترین کشورهای روی زمین جای داشت و بیشتر کشوری روستایی و متکی به کشاورزی بود. در آن زمان چین سابقه ۲۵ سال برنامه‌ریزی مرکزی را در تاریخچه خود می‌دید؛ که البته چهره‌اش بواسطه شکست سیاست یک گام بزرگ به جلو و گسستگی‌های سیاسی طی انقلاب فرهنگی، مخدوش شده بود. این کشور نه به اقتصاد جهانی پیوسته بود و نه به عضویت شورای تعاون اقتصادی درآمده بود. اصلاحات در چین بتدریج توسعه یافت و در مناطق روستایی با اجرای سیستم مسئولیت خانوار، احداث شرکت‌های شهرکی و روستایی و پیمودن چند قدم ابتدایی برای گشودن اقتصاد به روی تجارت و سرمایه‌گذاری خارجی، که تنها در دهه نود آغاز به ایفای نقشی مؤثر کرد، آغاز شد. اقدامات در این کشور در راستای بهبود بخش مالی و اصلاح شرکت‌های اقتصادی دولتی، که در دهه ۸۰ بسیار مورد بحث قرار گرفت، نیز به آرامی انجام می‌شدند. اما در اواسط دهه ۹۰، این اصلاحات سرعت گرفتند. در چین، یک راهبرد کلی مرزی تنها پس از تصمیمات سال ۱۹۹۳ (۱۳۷۲ هجری شمسی) کمیته مرکزی حزب کمونیست این کشور در مورد مسائل مربوط به تأسیس یک ساختار اقتصادی بازار محور سوسیالیستی، ظهور کرد.

■ تمرکززدایی و انگیزه‌ها

تمرکززدایی به نفع دولت‌های محلی تبدیل به ابزاری قدرتمند برای پیشرفت در میان مرزها و محدودیت‌های ایجاد شده توسط هدایت سیاسی مرکزی در چین شد. استان‌ها، شهرداری‌ها و شهرستان‌ها این اجازه را یافتند تا دست به آزمایش اصلاحات در زمینه‌های مشخص بزنند و حتی در این راستا تشویق نیز شدند. تجربه‌های موفق، سپس تبدیل به سیاست‌های رسمی می‌شدند و در کل کشور به اجرا درمی‌آمدند. چین از طریق تمرکززدایی، به نوعی، تبدیل به آزمایشگاهی برای اصلاحات شد. اصلاحات مالی‌ای که در این کشور در سال ۱۹۸۰ (۱۳۵۹ هجری شمسی) انجام شد، که بعدتر تحت عنوان «خوردن از آشپزخانه‌های مجزا» شناخته شد، منجر به شکل‌گیری یک نظام پیمانکاری مالیاتی مؤثر شد که نرخ‌های بازگشت سود بالایی را برای دولت‌های محلی به همراه داشت.

نقش کارآفرینانه مقامات دولت‌های محلی، همچنین کمبود نهادهای رسمی یک اقتصاد بازاری را جبران کرد و همترازی منافع سرمایه‌گذاران و مقامات محلی را تضمین کرد. در کل این محیط، انگیزه بالایی برای رشد را ایجاد کرد. در حالی که در دهه‌های نخست اصلاحات، فساد از طریق مجازات‌های شدید کنترل می‌شد، در دهه منتهی به آغاز فراخوان ضد فساد شی جین پینگ، فساد تبدیل به یک چالش مهم سیاسی و اقتصادی شد.

■ عمل‌گرایی و نهادهای دوران گذار

اجرای یک نظام دو مسیره در چین برای برون رفت از اقتصاد دستوری، سرآمد تمامی نهادهای دوران‌گذار بود. این نظام امکان ادامه سیستم برنامه‌ریزی با قیمت‌های برنامه‌ریزی شده را، که از فروپاشی در تولید جلوگیری می‌کرد، فراهم می‌کرد و در حاشیه اجازه ظهور یک اقتصاد غیردستوری را می‌داد. این نظام همچنین اطلاعات مورد نیاز برای اصلاح قیمت‌های برنامه‌ریزی شده را به طریقی فراهم می‌کرد که تا زمان حذف بخش اعظم برنامه‌ریزی مواد اولیه در اواسط دهه نود، قیمت‌های خارج و داخل برنامه به میزان زیادی همتراز بودند. تسلط رو به فزونی مسئولان محلی بر منابع، آنها را به ادامه اصلاحات تشویق می‌کرد و باعث جذب سرمایه‌گذاری‌های لازم برای بهبود فرآیند رشد می‌شد. بهای اتخاذ این نظام، از دست رفتن فزاینده کنترل اقتصادی کلان بود. بنابراین، هنگامی که تورم به دغدغه اصلی در اوایل دهه ۹۰ تبدیل شد، این نظام با یک سیستم اشتراک‌گذاری مالیاتی مقبول‌تر و قراردادی‌تر جایگزین شد. اگرچه این جایگزینی با کشمکش‌های سیاسی زیادی به رهبری معاون نخست‌وزیر آن زمان چین، ژو رانگ‌جی، همراه شد. شاید موفق‌ترین نمونه یک نهاد دوران‌گذار تی‌وی‌بی (TVE) بود. اگرچه این نهاد خارج از برنامه فعالیت می‌کرد، متعلق به دولت‌های محلی در سرتاسر مناطق روستایی چین بود و تا حدی توسط آنها مدیریت می‌شد.

چین برای سرعت بخشیدن به توسعه کشور از سیاست‌های متمایز مربوط به اراضی خود استفاده کرد. از دهه ۵۰، در مناطق شهری و روستایی زمین‌ها به‌ترتیب به دولت و نهادهای تعاونی تعلق داشتند. تمرکززدایی حقوق کاربران در مناطق روستایی به نفع خانوارها باعث افزایش‌های شدید بهره‌وری در کشاورزی شد، که خود صنعتی‌سازی پرسرعت را ممکن ساخت. در مناطق شهری، بالارفتن‌های ارزش زمین و تبدیل اراضی روستایی به زمین‌های شهری نقش به‌سزایی در انجام سرمایه‌گذاری در فرآیند شهرنشینی پرسرعت و ساخت زیرساخت‌ها بازی کرد. تا اوایل دهه ۹۰، نبود زیرساخت کافی به تنگنایی در مسیر رشد تبدیل شده بود. شرکت‌های متخصص در امور توسعه شهری و احداث زیرساخت‌ها تبدیل به بخشی از راه‌حل برای برطرف کردن این تنگنا شدند. این شرکت‌ها در ابتدا در شهرهای بزرگ ظاهر شده و شروع به فعالیت کردند. سرمایه مورد نیاز این شرکت‌ها توسط حقوق کاربران اراضی از سمت دولت‌های محلی تأمین می‌شد. این شرکت‌ها توانستند مبالغی را برای توسعه زیرساخت‌های لازم برای بسط و گسترش شهرها و آماده ساختن آنها برای استفاده‌های صنعتی و مسکونی وام بگیرند. در آغاز دهه دوم این قرن، مکانیسم تأمین سرمایه بر پایه زمین دیگر آن توانایی سابق خود را از دست داده بود و معایب آن شروع به فزونی گرفتن بر مزیت‌های آن کرد.

■ نهادینه کردن اصلاحات

مطالعه و طراحی اصلاحات و سیاست‌های جدید، که برای کشورهایی که در سودای اصلاحات به سرمی‌برند مهم هستند، خود در چین نهادینه شدند. انواع اتاق‌های فکر، به پرچم‌داری آکادمی علوم اجتماعی چین در روزهای آغازین اصلاحات، به‌وجود آمدند تا به مطالعه و ترویج اصلاحات بپردازند. آکادمی علوم اجتماعی چین تنها مکانی بود که در طول انقلاب فرهنگی مطالعه اقتصاد غربی در آن ادامه یافته بود. در میان تأثیرگذارترین اتاق‌های فکر مرکز تحقیق توسعه شورای کشوری بود؛ سازمان تحقیق سیاستی که تحت نظر کابینه فعالیت می‌کرد و جریان مستمری از داده‌های لازم برای اصلاحات را فراهم می‌کرد. در سال‌های اخیر، مرکز تحقیق توسعه یکی از شرکای بانک جهانی در مطالعات «چین ۲۰۳۰» (۲۰۱۳) و «چین شهری» (۲۰۱۴) نیز بوده است. امروزه، مرکز دانش برای توسعه بین‌الملل، که تحت نظارت مرکز تحقیق توسعه فعالیت می‌کند و در سال ۲۰۱۷ (۱۳۹۶ هجری شمسی) بنا شده است، وظیفه مطالعه تجربه اصلاحات چین و قابل هضم و دسترس کردن آن را برای کشورهای دیگر بر عهده دارد. یک نهاد بسیار تأثیرگذار دیگر کمیسیون نظام‌های اصلاح بود که با نام رسمی کمیسیون کشوری اصلاح نظام اقتصادی شناخته می‌شد. وظیفه این نهاد پیشنهاد کردن اصلاحات برای نظام بود. در حالی که مرکز تحقیق توسعه و کمیسیون نظام‌های اصلاح هر دو سازمان‌های دولتی بودند، تشکیل شده بودند تا گزینه‌های مورد نظر برای ایجاد اصلاحات در نظام و سیاست اقتصادی را در اختیار رهبری چین قرار دهند. این سازمان‌ها که برخلاف شمار زیادی از بخش‌های دولتی سنتی، بار منافع سازمانی را به دوش نمی‌کشیدند، منشأ و منبع بسیاری از اصلاحات اجرا شده در دهه‌های ۸۰ و ۹۰ بودند.

■ مرحله‌بعدی

نوزدهمین کنگره ملی و گزارش رئیس جمهوری شی مؤید مسیرهای سیاستی هستند که در ادامه آورده می‌شوند: تخصیص بازار محور، نقش برجسته قائل شدن برای مالکیت عمومی و تأکید قوی بر سیاست صنعتی، دانش و تکنولوژی به منظور رسیدن به اهداف مورد نظر «مرحله نخست عصر جدید» (۲۰۳۵-۲۰۲۰) - یا همان مدرنیزاسیون اجتماعی.

جالب این است که مدرنیزاسیون اجتماعی همان چیزی بود که دنگ ژیائوپینگ، هنگامی که برنامه اصلاحات خود را در سال ۱۹۷۸ (۱۳۵۷) آغاز کرد، درذهن می‌پروراند. دنگ از «چهار مدرنیزاسیون» در حوزه صنعت، کشاورزی، دفاع ملی و دانش و تکنولوژی صحبت می‌کرد که ایده اصلی آن به چو ان‌لای برمی‌گردد؛ کسی که برای اولین بار این مفهوم را در سال ۱۹۵۰ (۱۳۲۹ هجری شمسی) طراحی کرد. این مفهوم در سال ۱۹۶۳ (۱۳۴۲ هجری شمسی) تبدیل به سیاست شد و اما بواسطه انقلاب فرهنگی اجرای آن با اختلال مواجه شد. به‌نظر می‌رسد چین با «سوسیالیسم به همراه ویژگی‌های چینی برای عصر جدید» به نظام اقتصادی متمایز خود دست یافته باشد؛ درحالی که بازارها و مالکیت دولتی شانه به شانه به حیات خود در این کشور ادامه می‌دهند و سیاست صنعتی هدایت‌کننده بازار آن است.

ادامه از صفحه قبل

در جهان تنها یک چین وجود دارد، سرزمین اصلی و تایوان هم هر دو از یک ریشه واحد و یک چین هستند، ارتباط این دو ساحلی که در آب‌ها واقع شده‌اند، ارتباط میان یک کشور با کشور دیگر نیست و حق حاکمیت و قلمرو سرزمینی چین چیزی نیست که بتوان آن را تقسیم کرد. تایوان و سرزمین اصلی، بخش‌هایی از یک پیکره‌اند که سرنوشت واحدی برایشان رقم خورده و آینده تایوان چیزی جز اتحاد با مام میهن نخواهد بود و رفاه و سعادت هموطنان تایوانی ما نیز به همان روند احیای چین گره خورده است. حمایت از اصل چین واحد، مخالفت با «استقلال تایوان» و تأکید بر توسعه ارتباطات صلح‌آمیز و تعامل بین دو ساحل و همچنین پیشبرد روند اتحاد با میهن اصلی، مسلماً متناسب و در راستای منافع مشترک هموطنان ما در دو ساحل خواهد بود. پافشاری بر اصل چین واحد، یک هنجار و قاعده شناخته شده و آشنا در عرصه روابط بین‌الملل است که اجماع جهانی نیز در رابطه با آن وجود دارد و البته مبنا و پیش شرط اساسی برقراری روابط سیاسی چین با هر کشوری را تشکیل می‌دهد. در خصوص مسأله اختلافات سیاسی دو ساحل که همچنان باقیست، دو طرف باید با نگاهی مسئولیت پذیرانه نسبت به آینده ملت و نسل‌های آینده، با تلاشی مشترک روند اتحاد را آغاز کرده و بر مبنای اصل چین واحد مسیر حل این مسأله را طی کنند.

طی هفتاد سالی که از تأسیس چین جدید می‌گذرد، موضوع حقوق بشر در چین پیشرفتی تاریخی را تجربه کرده است. امروز چین ساختاری کامل را در حمایت از حقوق بشر ایجاد کرده که موجب شده چین به کشوری با پیشرفت سریع در حوزه حقوق بشر تبدیل گردد و در عین حال بالاترین سرعت در حوزه فقرزدایی را محقق کند. از سوی دیگر ساختار یاد شده موجب روند تملک افراد بر دارایی و املاک‌شان به گونه‌ای قابل توجه بهبود پیدا کند، از سوی دیگر شاهد بهبود مداوم وضعیت حقوق بشر در حوزه‌های قضایی و چارچوب‌هایی هستیم که در ابعاد قضایی و مطابق قانون حقوق شهروندان را تضمین می‌کند. حقوق مربوط به آزادی بیان و آزادی‌های مذهبی تأمین می‌شود و از دیگر سو حقوق گروه‌های مختلف مورد حمایت قرار دارد و در مجموع تعاملی مثبت و گسترده با مجامع بین‌المللی در این زمینه‌ها در جریان است. حقیقت این است که چین در حال طی چند ده ساله مسیری است که کشورهای توسعه یافته طی چند صد سال طی کرده‌اند، امروز ما شاهدیم در چین به‌عنوان کشوری با وسعت بیش از ۹٫۶ میلیون کیلومتر مربع نه تنها ناآرامی و هراسی وجود ندارد، بلکه از آوارگی و مهاجرت‌های اجباری نیز خبری نیست و یک میلیارد و سیصد میلیون نفر با بهره‌گیری از آرامش، آزادی با خوشبختی به زندگی خود مشغولند.

می‌توان گفت، این روند سریع‌ترین روند پیشرفت در زمینه حقوق بشر در تاریخ جهان است و البته باید به حساب نقشی که چین در حوزه پیشبرد مسائل حقوق بشری جهان ایفا می‌کند نیز گذاشته شود. در مسأله حقوق بشر، بهترینی وجود ندارد و تنها می‌توان به بهتر اشاره داشت. چین هم امیدوار و مایل است که در شرایطی بر مبنای فضایی برابر و با احترام متقابل، ضمن تبادل تجربیات متقابل و مشترک با دیگر کشورها با روشی مسئولانه و سازنده تعاملات خود را با آنها در این زمینه تقویت نموده و در مسیری مشترک گام بردارد. در مواجهه با نقطه نظرات سازنده و صمیمانه‌ای که مطرح می‌شود، ما با دقت به آنها توجه خواهیم داشت و با نگاهی مثبت و جدی مورد بررسی‌شان قرار می‌دهیم. همزمان، مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه دیگر، ما نیز با سیاسی کردن موضوع حقوق بشر، برخوردهای گزینشی و به‌کارگیری استانداردهای دوگانه در این زمینه مخالفیم و علاوه بر این ادعاهای سیاسی، مغرضانه و غیرمنطقی یک اقلیت محدود را با قاطعیت تکذیب ورد می‌کنیم.

■ در ایام اخیر، سیاست خارجی چین روز به روز فعال‌تر می‌شود، چین یکی از اعضای دائم شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز هست، در مواجهه با رویکردهای ناعادلانه و غیرمنطقی سیاسی یا اقتصادی، چین چه نقشی را ایفا می‌کند؟ در واقع چین جایگاه بین‌المللی خود را چگونه ارزیابی می‌کند؟

رئیس جمهوری خلق چین، شی جین پینگ، ارشادات صریحی در خصوص برنامه سیاست خارجی کشور در دوران جدید کشور بیان کرده که خلاصه آن در ۱۰ مورد زیر قابل جمع‌بندی است:

پایبندی در حفاظت از رهبری متمرکز حزب کمونیست چین در سیاست خارجی، پایبندی به رسالت احیای عظیم چین، پایبندی بر پیگیری توسعه مشترک با هدف تحقق و ایجاد ساختار جامعه انسان با آینده مشترک بر مبنای حفظ صلح، ترویج فرآیند توسعه مشترک در فضای بین‌المللی، پایبندی به تعمیق و تشدید خودباوری راهبردی با اتکا بر اصول سوسیالیسم با ویژگی‌های چینی، پایبندی و ترویج تجارت مشترک، ساخت مشترک و بهره‌برداری مشترک برای تحقق ایده «یک کمربند یک جاده» پایبندی بر طی فرآیند توسعه صلح‌آمیز بر مبنای احترام متقابل و همکاری برد برد، پایبندی به محوریت فعالیت‌های دیپلماتیک با هدف ترویج روابط مشارکتی در حوزه روابط بین‌الملل، پایبندی بر پیشبرد مسأله اصلاح ساختار مدیریت جهانی با اتکا بر مفاهیم عدالت و انصاف، پایبندی بر حفاظت از حاکمیت ملی، امنیت و منافع کشور با تأکید بر منافع بنیادین، پایبندی به شکل دهی به سبک منحصر به فرد دیپلماسی چینی با بهره‌گیری از سنت کار خوب در مواجهه با طرف‌های

سفیر جمهوری خلق چین در تهران در آستانه جشن هفتاد سالگی این کشور در گفت و گو با روزنامه ایران از برنامه‌های اصلاحی پکن و روابط دوجانبه با تهران می گوید

مختصات الگوی چینی توسعه

از زمانی که رئیس جمهوری خلق چین، جناب شی جین‌پینگ در سال ۲۰۱۳ ابتکار یک کمربند و یک جاده را ارائه کرد تا به امروز، چین به‌طور مداوم پایبندی خود به روحیه تعامل صلح آمیز، مدارا و آزادی، یادگیری متقابل و کسب منافع متقابل در فضای برد برد را حفظ کرده و آن را به‌عنوان روح جاده ابریشم مدنظر قرار داده است تا از رهگذر چنین فضایی توسعه مشترک تمام کشورها فراهم آمده و استراتژی منافع متقابل و فضای برد برد محقق گردد و الگویی جدید در قالب ایده یک کمربند و یک جاده به جهان ارائه شود. «یک کمربند و یک جاده» امروز بسرعت در حال تبدیل به عرصه و بستری برای همکاری‌های فراگیر و آزاد بین‌المللی است که مورد استقبال گسترده کشورهای مختلف جهان نیز قرار گرفته است. چین در حال حاضر با بیش از ۱۴۰ کشور و سازمان بین‌المللی، توافقنامه همکاری‌های استراتژیک در چارچوب ایده یک کمربند و یک جاده را با امضا رسانده و بر این مبنا در راستای گسترش چارچوب‌های همکاری‌های بین‌المللی گام برداشته است. در عین حال «یک کمربند و یک جاده» امروز به متون رسمی و قراردادها و قطعنامه‌های مجمع عمومی سازمان ملل متحد، شورای امنیت سازمان ملل و دیگر نهادهای مؤثر بین‌المللی نیز وارد شده است.

آقای شی جین‌پینگ، در عین حال پیشنهاد جامعه انسان با آینده مشترک را مطرح کرده و از رهگذر چنین پیشنهادی از تمام ملت‌های جهان درخواست کرده تا با همکاری صمیمانه در راستای ساخت جامعه بشری مشارکت و تلاش کنند و جهانی با صلح پایدار، امنیت همگانی، شکوفایی مشترک، مدارا و آزادی، پاک و زیبا را محقق کنند. اندیشه ایجاد جامعه بشری با سرنوشت مشترک، نهایتاً در قطعنامه‌های کمیته توسعه اجتماعی سازمان ملل متحد، شورای امنیت، شورای حقوق بشر، کمیته خلع سلاح مجمع عمومی سازمان ملل متحد و کمیته امنیت بین‌المللی این نهاد جهانی ثبت شده است. چین همچنین با موفقیت نشست غیررسمی رهبران اپک را میزبانی نمود و علاوه بر آن در شهر هانجو، اجلاس جی ۲۰ را برگزار کرد. برگزاری نخستین نشست همکاری‌های بین‌المللی «یک کمربند و یک جاده»، کنفرانس سران بریکس، نشست سالانه انجمن بوآئو در سال ۲۰۱۸، اجلاس سازمان همکاری‌های شانگهای در شهر چینگدائو، اجلاس همکاری‌های چین و آفریقا در پکن در سال ۲۰۱۸ و برگزاری اولین نمایشگاه بین‌المللی واردات چین از دیگر فعالیت‌های شاخص بوده است. از سوی دیگر چین همواره حضوری فعال در عملیات‌های دفاع از صلح سازمان ملل داشته و همواره در راستای ارتقای برنامه ملل متحد با عنوان ۲۰۳۰ گام برداشته تا از این طریق سهم خود را در جهت توسعه پایدار ایفا کند. در مواجهه با برنامه‌های بین‌المللی توسعه و همکاری از جمله در مباحثی چون تغییرات اقلیمی چین به طور مداوم ظرفیت‌های جامعه جهانی برای مشترک بر مبنای حفظ صلح، ترویج فرآیند توسعه مشترک در فضای بین‌المللی، پایبندی به تعمیق و تشدید خودباوری راهبردی با اتکا بر اصول سوسیالیسم با ویژگی‌های چینی، پایبندی و ترویج تجارت مشترک، ساخت مشترک و بهره‌برداری مشترک برای تحقق ایده «یک کمربند یک جاده» پایبندی بر طی فرآیند توسعه صلح‌آمیز بر مبنای احترام متقابل و همکاری برد برد، پایبندی به محوریت فعالیت‌های دیپلماتیک با هدف ترویج روابط مشارکتی در حوزه روابط بین‌الملل، پایبندی بر پیشبرد مسأله اصلاح ساختار مدیریت جهانی با اتکا بر مفاهیم عدالت و انصاف، پایبندی بر حفاظت از حاکمیت ملی، امنیت و منافع کشور با تأکید بر منافع بنیادین، پایبندی به شکل دهی به سبک منحصر به فرد دیپلماسی چینی با بهره‌گیری از سنت کار خوب در مواجهه با طرف‌های مقابل و هماهنگی با شرایط زمانی. این ده مورد «پایبندی» دارای طراحی و ساختاری متناسب با چارچوب‌های جهانی و شامل تعاملاتی عملگرایانه و عملیاتی است که مبانی ساختاری و مشخصی را برای سیاست خارجی چین به‌عنوان یک کشور بزرگ با ویژگی‌های بومی ارائه می‌کند.

چین یک کشور مؤثر و فعال، با مواضع سازنده و مشارکتی در ساختارهای بین‌المللی است؛ ما قاطعانه از نظم موجود در منشور سازمان ملل متحد و چارچوب‌های مندرج در آن حمایت می‌کنیم. در عین حال بسیاری از کشورهای جهان، بویژه تعداد زیادی از کشورهای در حال توسعه، امیدوارند که سیستم بین‌المللی در جهتی عادلانه‌تر و عقلانی‌تر توسعه یابد، اما این معنای آغاز همه چیز از نو نیست، ما نمی‌خواهیم چرخ را دوباره اختراع کنیم، صرفاً باید به بهبود مسأله و اصلاح مشکلات آن بپردازیم. چین تمام تلاش خود را در راستای بهبود وضعیت حاکمیت جهانی، ارتقای نظم بین‌المللی و ساختارهای مدیریت جهانی در جهتی عادلانه‌تر و البته عقلانی‌تر به کار گرفته و ارائه ایده «یک کمربند و یک جاده» و ساختار جامعه انسان با آینده مشترک نیز دقیقاً در همین چارچوب انجام شده است.

■ در سال‌های اخیر، اقتصاد چین با سرعت توسعه یافته و سرمایه‌گذاری‌های خارجی نیز به طور مداوم گسترش یافته است، اما در عین حال شاهد آن هستیم که جنگ تجاری امریکا و چین همچنان به قوت خود باقی است؛ استراتژی چین در مواجهه با جنگ تجاری امریکا و حفظ منافع خود در این میان چیست؟

امسال هجدهمین سالی است که چین به سازمان تجارت جهانی پیوسته است. از زمان ورود چین به این مجموعه، ما به‌طور جدی بر مفهوم و اصل تجارت آزاد تأکید داشته و در راستای اجرایی سازی آن گام برداشته‌ایم، چین در این راستا تعهدات خود در عرصه تجارت جهانی را با جدیت پیگیری و عملیاتی کرده و بر همین مبنا نیز به میزان قابل توجهی، بازار خود را باز کرده تا ضمن حراست از ساختار تجارت چندجانبه، انرژی جدیدی را به پیکره اقتصاد بین‌المللی وارد آورد. طی هجده سال اخیر، چین به طور کامل از قوانین مرتبط با تجارت بین‌المللی تبعیت نموده و به‌طور قاطع به تعهدات خود ضمن عضویت در سازمان تجارت جهانی پایبند بوده است. چین به‌طور مثبت مشغول ترویج و تعمیق تجارت آزاد است و در مقابله با چالش‌ها را افزایش داده است.

■ در سال ۲۰۱۶، جناب شی جین پینگ، رئیس جمهوری خلق چین دیدار موفقیت آمیزی از ایران داشتند که در جریان آن ۱۶ سند همکاری مشترک نیز به امضای دو کشور رسید و علاوه بر آن مناسبات تهران - پکن، به سطح مشارکت همین چارچوب با جدیت از چندجانبه‌گرایی در عالم اقتصاد حمایت می‌کند. در این زمینه چین همواره نقش خود را به‌عنوان یک کشور بزرگ به اثبات رسانده و ضمن حضور فعال در حوزه توسعه اقتصاد جهانی، موجبات رشد آمار و ارقام اقتصاد جهان را فراهم آورده و از همین طریق در جهت رفاه و آسایش ملت‌های دنیا نیز گام برداشته است. چین مصمم است که درهای باز شده‌اش به سوی خارج را همچنان باز نگه دارد تا از این طریق بیش از پیش شاهد تحقق منافع متقابل و فضای برد برد باشیم.

روابط چین و امریکا به‌عنوان دو اقتصاد بزرگ در جهان، در وهله نخست برای دو کشور اهمیتی ویژه دارد و پس از آن نقش آن در حوزه توسعه اقتصاد جهانی مطرح می‌شود. ایالات متحده باید همراه با چین، مسئولیت‌های بین‌المللی اش را پذیرفته و در راستای رشد اقتصاد جهانی گام بردارد. این در حالی است که طرف امریکایی مسیری را برگزیده که به تنهایی در آن گام نهاده و به‌صورت یکجانبه جنگ تجاری با چین را آغاز کرده است و چندین و چند بار بر خلاف توافق‌هایی که در سایه تلاش‌های مکرر چین شکل گرفته، عمل کرده و مواضع مشترک دو طرف را به چالش کشیده و اکنون نیز به‌وضع تعرفه‌های تجاری برای چین مشغول است.

افزایش تعرفه هیچ مشکلی را حل نمی‌کند و شروع جنگ تجاری هم فرآیندی است که جز زیان چیزی در بر نخواهد داشت. در خصوص جنگ تجاری، چین در پی درگیری نیست، خواهان درگیری هم نیست، اما ابدا از درگیری هم ترسی ندارد. اگر کسی شروع کند به ضربه زدن به در خانه ما، ما ناگزیر باید از خودمان دفاع کنیم و تا آخر در برابر او بایستیم. چین هرگز در برابر هیچ فشار خارجی تسلیم نشده است، ما اطمینان داریم که عزم و توانایی دفاع از حقوق و منافع قانونی‌مان را داریم.

اینکه چه کسی آغازگر دور جدید جنگ تعرفه‌ها بین چین و امریکا بود، اینکه چه کسی در پی محدودسازی اقتصاد آزاد جهانی و مانع تراشی در مسیر آن برآمد، باز اینکه چه کسی در حال تهدید بنای اقتصاد جهانی بر آمده، مسائلی است که افکار عمومی در جامعه بین‌الملل درباره آن قضاوت خواهند کرد. توصیه ما به طرف امریکایی این است که ضمن شناخت موقعیت و شرایط کنونی، به مسیر صحیح بازگردد و با طرف چینی در این راه همراه شود. در فضای احترام متقابل، برابری و صداقت، تعهد و راستی می‌توان تلاش‌هایی را شکل داد که به توافقی بر مبنای منافع متقابل و فضای برد برد تعریف شوند. چنین چیزی نه تنها به سود چین و امریکا خواهد بود، بلکه مسأله‌ای است که جامعه بین‌الملل نیز انتظار آن را دارد.

عکس: مهدی جلیلی

اولین‌های جمهوری خلق چین:

اولین‌های جمهوری خلق چین، شما را با دستاوردهای توسعه جمهوری خلق چین در ۷۰ سال گذشته آشنا می‌سازد.

قطار سریع السیر

سال ۲۰۱۴ میلادی، چین با آموختن و به کارگیری فناوری‌های پیشرفته خارجی و نوآوری خود، گروه قطارهای سریع السیر «هه شیه» را تولید کرد اما به‌دلیل آنکه این مدل از قطارهای سریع‌السیر در سکوهای متفاوت ساخته و متصل نمی‌شود، هزینه حرکت و تعمیر این قطارها بسیار بالا است. سال ۲۰۱۲ میلادی، چین شروع به طراحی و تولید قطارهای سریع السیر با استفاده از طراحی و فناوری‌هایی کرد که حق مالکیت آن به‌طور کامل در اختیار شرکت‌های چینی است و پس از پنج سال توانست گروه قطارهای سریع السیر «فو شینگ» را با سرعت ۳۵۰ کیلومتر در ساعت تولید کند که سریع‌ترین قطارهای سریع‌السیر تجاری جهان به‌شمار می‌روند. تا پایان سال ۲۰۱۸، کل مسیر خطوط آهن قطارهای سریع‌السیر چین

به ۲۹ هزار کیلومتر رسید نسبت به مجموع کل خطوط آهن قطارهای سریع‌السیر در کشورهای دیگر جهان بیشتر است. گروه قطارهای سریع السیر «فو شینگ» که به‌طور کامل در چین طراحی و ساخته شده یکی دیگر از دستاوردهای درخشان چین در زمینه ساخت قطارهای سریع السیر در جهان به‌شمار می‌رود.

پل دریایی هنگ کنگ-جوهای-ماکائو

پایان سال ۲۰۱۸ میلادی، پس از شش سال طراحی و ۹ سال ساخت و ساز، پل دریایی هنگ کنگ-جو های-ماکائو به طول ۵۵ کیلومتر به بهره‌برداری رسید و بلندترین پل دریایی جهان نام گرفت. این پروژه عظیم شامل پل، تونل و جزیره مصنوعی با داشتن بلندترین و عمیق‌ترین تونل زیردریایی با طول ۶.۷ کیلومتر، «اورست» پل‌های جهان نام گرفته است. پل دریایی هنگ کنگ-جو های-ماکائو، منطقه اداری ویژه هنگ کنگ در شرق، شهر جو های و منطقه اداری ویژه ماکائو را در غرب به یکدیگر متصل می‌کند. این پل نخستین گذرگاه در مقیاس بزرگ میان گوانگ دونگ، هنگ کنگ و ماکائو است که با عمر ۱۲۰ سال و بودجه ۱۲۰ میلیارد

یوان به بهره‌برداری رسیده است. قبل از ساخته شدن پل دریایی هنگ کنگ-جو های-ماکائو، تردد در مسیر زمینی بین این سه منطقه بیش از سه ساعت طول می‌کشید اما بعد از بهره‌برداری از این پل دریایی مدت زمان آن به میزان قابل توجهی کاهش یافته است.